DISSERTATIO JURIS PUBLICI, DE REPUBLICA GERMANICA QUAM ... SUB PRÆSIDIO ... DN...

Johannes Jacobus Avianus, Johann Erich Hannemann

DE
REPUBLICA GERMANICA.

§. I.

INstituti nostri jam est ratio, quantum per ingenii tenuitatem fieri poterit, nonnihil de Republica Germanicâ disserere: id quod ut eò felicius expediamus, de antiquâ Germania quædam præfari placet. Fuit autem, ut à moribus incolarum nostram telam exordiamur, mater hominum ferocissimorum, quorum ingenium non nisi ad bellum fuit compositum, ita ut vel à teneris, ut Græci dicunt, unguiculis, omnes suos nervos in id intenderint; pueros adhuc infantes, quâ indole essent, in fluvium frigidissimum pro[...]os explorarint; unde Poëta canit;

Excipit hic natos glacies & matris ab alvo,
Infantum molles artus nix Cimbrica durat.

II.

Dolendum sanè est nostros majores nullos sibi reperisse tunc temporis scriptores, qui ipsorum res gestas memoriæ literisque prodidissent; hos sibi ha-

buissent, certè Romanis [illegible]aut multùm rebus præclarè gestis cederent, accidit idem iis, id quod Venusina avis de iis heroibus, qui ante bellum Troianum vixerunt, *Lib. IV. Carm. Od. IX.* canit:

Vixere fortes ante Agamemnona
Multi, sed omnes illacrymabiles
Urgentur, ignotiq; longâ
Nocte, carent quia vate sacro.

III.

Neque enim ipsi optimis artibus operam dederunt, sed eas prorsus ignorarunt, æqui tamen rectique ita fuerunt amantes, moribusque talibus instructi, ut Tacitus non dubitet asserere, *mores bonos apud Germanos plus valuisse quàm alibi bonas leges:* sensit profecto Cæsar Germanorum virtutem, qui non ausus fuit eos in ipsorum finibus debellare; testis Quintilius Varus, qui cùm primus expeditionem faceret in Germaniam sub Augusto, ab Arminio occidione est occisus; nullus inquit Tacit. *XIII. annal. mortalium armis aut fide ante Germanos est.*

IV.

Reges habuit paucissimos, & quos habuit, illis non fuit, uti Tacit. inquit: *infinita potestas, sed potiùs valuerunt autorit[illegible] suadendi, quàm jubendi:* quemadmodum idem Tacitus ait.

V.

Unde hodienum non est novum quid, Germaniæ regibus potestatem esse restrictam, neque enim Germania libertatis ama[illegible]issima herile i[illegible]erium poterit tolerare, id quod jam tum suo temp[illegible] [illegible]rist.

illud

illud Philoſophorum oraculum prudentiſſimè obſervavit *lib. III. Polit. cap. X. Quia enim magis ſerviles ſunt gentes natura, barbari quidem Græcis, qui autem Aſiam incolunt, his, qui in Europa, tolerant imperium herile nihil ſtomachantes.*

VI.

Quapropter illi graviſſimè in principia politica peccarent, qui addictiori Imperio Germaniam regere allaborarent, cùm non omnis forma in quamvis materiam poſſit introduci, ſed illud ſedulò expendendum ſit quod Ariſt. dicit *lib. VII. Polit. cap. 11. non decet experiri omnibus heriliter imperare, ſed illis qui ſunt materia hujus dominatus, quemadmodum neque venari ad veſcendum aut immolandum homines, ſed quod eſt captandum ad hoc.*

VII.

Reſpublica noſtrorum majorum fuit bene inſtituta & prudenter: populus fuit diviſus omnis in duos ordines in Adelingos & Freilingos; ex iſtis Principes ſibi elegerunt, quorum magna ſane eſt habita ratio, ita ut etiam ſuam dignitatem ſuis liberis contulerint, quemadmodum Tacitus inquit: *Inſignis nobilitas, aut magna patrum merita Principis dignationem etiam adoleſcentibus aſſignant.* Hi principes per pagos vicosque jus reddiderunt, neutiquam autem ipſis omne fuit liberum facere, eadem enim civium fuit natura, & eorum, qui ſub regibus, & eorum, qui ſine regibus vixerunt: ſic enim Tacitus de principibus Germanorum: *De minoribus rebus principes conſultant, de majoribus omnes, ita tamen, ut ea quoque quorum penes*

 plebem

plebem est arbitrium apud Principes pertractentur. Hæc Germanorum libertas exstincta fermè à Francorum Regibus, cùm Clodovæus seculo V. post natum Christum omnem fere Germaniam subjugaret, hic servire sunt coacti, arma ipsis ademta, ne turbas movere, seque in libertatem vindicare possent. Durissimè sanè Franci Germanos habuerunt, exceptis tamen Saxonibus, quos honorificè tractaverunt, & in civitatem assumserunt suam: ceu Poëta canit:

At verò censum Francorum regibus ullum,
Solvere nec penitus deberent, atque tributum,
Cunctorum pariter statuit sententia concors
Tum sub judicibus, quos rex imponeret ipsis
Legatisq; suis, permissi legibus uti
Saxones patriis & libertatis honore.
Hoc sunt postremo sociati fœdere Francis;
Ut gens ac populus fieret concorditer unus,
Ac semper regi parens æqualiter uni.

IIX.

Postquam hoc modo in unum Germania corpus coierat, cùm ante ne vicinas quidem ædes tolerare posset, tandem rerum summa delata est ad Carolum Magnum, Pipini regis Francorum filium, heroem fortissimum.

IX.

Cùm enim nonnulli Germaniæ populi extra suos fines evagarentur, sibique alias quærerent terras, inprimis Longobardi, qui Magdeburgensem & Halberstadiensem districtum quondam tenuerunt, ex Africa in Italiam irent, ibique miris modis occidentale Im-

pe-

perium infestarent, Romanique Imperatores Româ jam recessissent, sibique in Oriente novam quandam Romam constituissent, adeoque minimè pares essent defendendo imperio adversus exterorum insultus; tunc Papa Romanus, cùm sibi metueret ab illis, iidemque nondum contenti ulterius etiam Ravennatensem Exarchatum occupaturi progrederentur, Carolum Magnum, rebus feliciter gestis clarum, in auxilium vocavit, qui Papæ precibus motus ingentem in Italiam duxit exercitum, & Longobardos, capto eorum ultimo rege Desiderio, prorsus cæcidit.

X.

Hic igitur Carolus belli jure imperium sibi acquisivit, non autem, quemadmodum nonnulli volunt, à Pontifice ad Carolum Imperium est translatum, quî enim Pontifex, cùm plus juris habuerit Carolus Magnus in imperium quàm ipse Papa cùm fuerit Imperator Papa superior, potuit eum confirmare? Papa enim seipsum submisit Imperatori, ita ut ipsius arbitrio esset Pontificem in posterum eligendi, deponendi; *Imperialis dignitas à solo DEO dependet, neque eget electus, vel hodie Imperator confirmationis Pontificiæ, ceu vult promulgata Constitutio Ludovici IV. anno 1338.* hic Carolus Rempublicam benè administravit, Academias fundavit, & idunicè curavit, ut optimæ literæ in Germania florerent.

XI.

Fuit sanè Imperator prudentissimus, ut facilè omne id, quod suo nuper stabilito imperio detrimentum afferre posset, perspiceret, cumque aliquando

Prin-

Principum potentia nimis cresceret, fregit duos potentissimos ducatus Aquitanicum & Bojoaricum, memor non esse ex usu Reipubl. quenquam fieri magnum, hoc enim omni Reipubl. valdè esse perniciosum experientia felix rerum magistra docet. Observat itidem hoc ipsum Arist. *lib. V. Polit. cap. 8. Maximè est enitendum legibus ita instituere, ut nemo exoriatur multum constans potentia, vel amicorum vel divitiarum*. Sequuntnr hoc consilium prudentissimi Veneti, quemadmodum testatur de iis Jovius *lib. IV. Histor. neminem temere ex optimatibus, qui cæteris virtute vel spiritu in rebus gerendis antecelleret, vel collecta gratia apud populum potentem fieri sinunt.*

XII.

Certè si Roma hoc secum recta via reputasset, adhuc fortasse staret, dum enim concedebat, ut Cæsar per decennium in Galliis proconsul esset, fenestras ipsi patefaciebat ad id tentandum, quod animo diu versaverat, idque, quod *Arist. lib. V. polit. cap. X.* ait, probavit, *quæ autem volunt cum possunt agunt omnes.*

XIII.

Floruit igitur sub hoc rege Respubl. non sensit Paparum fraudes, neque ullam eorum arrogantiam, quippe cùm Paparum in civilibus exigua esset autoritas, non motus experta civiles, non exterorum impetus, cùm Caroli M. virtutem satis perspectam haberent, non Orientales necesse habuit timere Imperatores, cùm eorum consensu accedente abundè per legatos ad Carolum M. missos suum animum erga ipsum declaraverint, se Carolum M. fratris loco unicè habi-

habituros, nec non commissuros, ut ille occidentem teneret, sibi Oriente servato.

XIV.

Hoc secundum argumentum & quidem potentissimum esse poterit, cùm scilicet postea eorum consensu, in quorum manibus imperium antea fuit, obtinuerit, non esse imperium, à Pontifice ad Carolum M. translatum; quod si Papæ competiisset, jus confirmandi Imperatorem, Carolus M. Imperii splendorem hæreditario jure transferre non potuisset ad filium suum primogenitum, Ludovicum Pium, sed potius consensum Papæ implorare necesse habuisset, Ludovicus Pius ad Lotharium, Lotharius ad Ludovicum II.

XV.

Dicti sunt hi quatuor Imperatores Romani, quamvis eos Pontifex non confirmaverit, usque dum Carolus Calvus cum Papa, tale iniit pactum, Johanne VIII. scilicet, ut ne quis Imperator diceretur ante ipsius confirmationem, Papæ gratificans & quasi redhostimenti loco tribuens, quod ipsum malis artibus ad Imperii dignitatem evexerat, excluso fratre Germanico.

XVI.

Hoc ipsum à veritate non esse alienum, testatur satis Onuphrius Panvinius, rerum Germanicarum admodum peritus, in aureo suo libello, de comitiis Imperii: *Carolus M. Ludovicum Pium filium, Ludovius Pius Lotharium, Lotharius Ludovicum II. filios heredes Imperii reliquerunt:* & porro eôdem cap. de quatuor illis primis Francorum regibus; *sola hereditate nullo electionis jure sibi invicem successissent, Au-*

 gusti

gusti vel Imperatoris nomen non die suæ coronationis à Romano Pontifice assumsere, sed eo potissimum die, quo à patre appellabantur Imperatores, à quo etiam die sui imperii annos numerabant, nullâ habita Pontificiæ consecrationis ratione, id autem satis ex eorum privilegiis & diplomatibus liquet, in quibus tàm ante quàm post coronationem Romani Pontificis seipsos Imperatores Cæsares Augustos appellarunt, quod nullus sequentium Imperatorum deinceps fecit.

XVII.

Certè optandum fuisset, ut omnis Caroli M. posteritas ita successisset; ingens hoc ipsum nostræ Reipubl. attulisset emolumentum, & tunc minus patuisset dolis paparum: qui, cùm viderent, si scilicet aliquando licentiosa in eligendo Imperatorem Romanum libertas Principum introduceretur, fore, ut multum Reipublicæ splendori detraheretur, allaborarunt publica aliqua sanctione cavere, ne, Imperatore mortuo, filio relicto quamvis dignissimo spes aliqua succedendi resideret, quemadmodum meminit hujus constitutionis autor belli Saxonici, *hoc sibi consensu communi probatum, Romani Pontificis autoritate esse corroboratum, ut regia potestas nulli per hæreditatem cederet, sed filius regis, etiamsi valde dignus esset, per electionem spontaneam, non per se successoriam lineam perveniret. Si verò non esset dignus regis filius, vel si eum nollet populus, quem regem facere vellet, in potestate haberet populus.*

XVIII.

Et verò quamvis Imperii Principes hujus constitutio-

tutionis nullam habuerint rationem; dicendum tamen est, licentiosam illam eligendi rationem esse introductam, hæc Pontificum potentiam mirum quantum adauxit eorumq; rebus ingens aliquod dedit incrementum. hæc res fecit, ut principes in diversas sæpe abirent sententias; cumq; ipsi feroci ingenio essent, tumultuati sunt sæpius, Pontificibusq; gratificati, Imperatores interdum nihil tale promeritos omni Imperatoria dignitate exsuerunt.

XIX.

Experta est hinc ergo satis iram divinam; quantum dederit damnum Caroli Crassi depositio vel adhuc conqueritur Germania; quas turbas dederit Henrici IV. optimi Imperatoris, qui laborantes Germaniæ res veteri splendori restituere potuisset, testantur antiqua monumenta.

XX.

Neque enim cum iniquum interdum aliquod committunt Principes, statim iis est abrogandum Imperium, sed est ignoscendum potius iisdem, cùm sint homines, adeoq; ab humanis erroribus non alieni.

XXI.

Cœpit proinde jam imperium laborare adhuc sub familia Carolina, sub Arnolpho, bellis civilibus agitata, Gvidone & Berengario imperium affectantibus, sub Ludovico IV. cùm Hungari in Germaniam audaci sanè animo irruissent, & Imperatorem Ludovicum adhuc juvenem ad Augustam Vindelicorum cæcidissent. Hi Germaniam ferro & flamma consumserunt, donec eos repressit Henricus Auceps, & ad Lycum amnem

ad internecionem dedit, Germaniamq; ab ipsorum furore liberavit.

XXII.

Cœperunt, sub hoc Imperatore, Germani mœnibus & urbibus, sibi suisq; rebus consulere & prospicere, ut in iis latitantes aliquantisper hostium impetus sustinere possent, quemadmodum scribit Lehmannus lib. V. Chron. Spirens. cap. 12. *Rex Henricus agrarios milites recensens, ut octo eorum in agris, nonus verò in urbe moraretur, & octo in agris & sibi & nono laborarent, nonus verò in urbe tertiam omnium frugum partem reservaret in ædibus à se ad hoc exstructis, ut in bello alicui nihil rerum deesset, urbesq; rebus & viris plenæ essent.* & porro; Demnach nun der heilsame Friede in Teutschlande wieder gebracht / hat Keyser Heinrich die Städte hin und wieder mit Mauren / Graben und Wällen zu befestigen befohlen / und derselben Auffnehmen und Gedeyen zu befördern gesetzet und geordnet / daß keine Wirthschafft / Handel- und Kauffmanschafft auff den Dörffern / sondern allein in den Städten getrieben werden solte.

XXIII.

Respirare igitur cœpit aliquomodo laborans Respublica, & bene se habere lætosq; sibi rerum eventus polliceri, cùm hic Imperium quasi suo splendori restituisset, virtute primum bellica, deinde felicissima Germaniæ sobole: sub Ottonibus enim inprimis sub Ottone M. Henrici Aucupis filio succedendi beneficio imperium nostrum Paparum fulmina alto quasi supercilio aspernata, nec ullos cum Reipubl. interitu con-

conjunctos exterorum furores experta , gloriatur audax.

XXIV.

Præterea Leo Ottoni M. omnem potestatem concessit in Episcopos, in ipsam sedem Romanam. Otto Magnus Pontifices deposuit, restituit, cùm turbas excitassent.

XXV.

Hic dum versamur in Ottonum familia , libet attingere illud assertum, quod fovent nonnulli, scilicet ab Ottone III. & Gregorio V. institutum esse septemviratum, ita ut penes eum sit potestas Imperatorem eligendi: hæc res agitata quondam summo utrinq; ardore inter Gevvoldum & Bernhardum à Malinckrot. quorum ille contendit tanquam pro aris & focis, tunc temporis septemviratum esse institutum, hic negavit evicitq; argumentis evidentissimis.

XXVI.

Usq; adeo vulgaris iste processit error, ut non dubitaverit Papa Innocentius X. cùm octavus Electoratus Osnabrügæ institueretur, id ipsum irritum pronunciare, propterea quòd ipsius consensus non accessisset: Septemviratum enim, Paparum beneficio, esse institutum, ergo neq; decere, absque illorum consensu, illum augere.

XXVII.

Cæterum risu dignus est Papa; cùm possit satis superq; refutari ex illis historicis, de quorum fide dubitare nefas est; Lehmannus lib. V. Chronici Spirens. cap. XVII. latissimè hoc argumentum persequitur,

&probat ex antiquissimis sanè monumentis, usque ad Friderici II. tempora, omnem populum, Imperatorem, sibi elegisse; neutiquam autem ejusmodi Septemviros; Idem agit Onuphrius Panvinius supra laudato de comitiis Imperii libello. Et verò nulla causa potest videri, quare sibi Papa hanc potestatem sumere potuisset, cùm illi nihil juris fuerit in Imperium Germanicum, posito aliquam eum habuisse potestatem in Imperium Romanum. Romanum Imperium enim & Germanicum sunt distinctissima, Romanum Imperium jam erat exstinctum; neque hunc errorem errabimus, quasi sit adhuc Romanum imperium, ibiq; sit Roma, ubi sit Imperator.

XXVIII.

Certè ne vocandum quidem est nostrum Imperium Romanum, cùm scilicet hic lateat anguis in herba, & Pontifices hac ratione imperio multùm imposuerint, adeoq; errore nominis multum detrimenti attulerint, quemadmodum observat ὁ πάνυ Conringius in suo libro de imperio Romano. cap. XII. *Id silentio præterire non licet, posse haut sine causâ cui fortassis videri illam Imperialis nominis assumtionem, ut nulla necessitate exigente fuit instituta, ita Germaniæ non tantum non fuisse utilem, sed etiam detrimentosam:* & porro; Ambigua verò *illa significatio nominis Romani Imperii non potest non obscurare jura autoritatemq; Germaniæ, prono scilicet errore subdita credi potest illius, cujus est domina. Et verò haut plane tantum una de causa illa gravissimè peccaverunt, quod in Republica momenti profecto est maximi.*

XIXX. Sub-

XXIX.

Suboluit hoc ipsum Imperatori prudentissimo, Maximiliano I. qui se primum dixit Germaniæ regem; idq: fortasse autoritate Johannis Tritheimii, qui primus suo ævo sensit, quid discriminis esset inter Imperium Romanum & Germanicum: ceu observat summus Conringius, natus in incrementum rei literariæ & civilis prudentiæ.

XXX.

Post Ottones non multùm Paparum fraudes cessaverunt, inprimis cùm rerum Henricus IV. potiretur; hunc Imperatorem mirum in modum Paparum scelera impetiverunt, incitavitq; Papa in eum Imperii principes, ita ut sæpius de deponendo Imperatore cogitarent, quod postea quoque factum est.

XXXI.

Dictus hic Papa Hildebrandus, postea Gregorius VII. omnis Pontificiæ Monarchiæ autor, hic sibi jus tribuit in ipsum Imperatorem, & id unicè curavit, ut Imperii dignitatem minueret, cum suæ Monarchiæ Imperium Germanicum præcipuè obstare perivideret.

XXXII.

Hic, principibus in suas partes pertractis, elegit Imperatorem Rudolphum Sueviæ ducem, ipsiq; coronam misit cum hac inscriptione;

Petra dedit Petro, Petrus diadema Rudolpho.

Ipsius etiam filium in ipsum excitavit, imo in tales angustias redegit optimum Imperatorem, ut quemadmodum historici fide digni referunt, hieme sic satis aspera

aſpera media, coegerit Romam proficiſci, per vaſtisſima & periculoſiſſima tunc temporis Alpium juga, redeundi ergo in gratiam cum Pontifice, perq; tres dies nullum caput & pedes ante portam in nive ſtare, exſpectaturum judicium Papæ.

XXXIII.

Egregia fuit Pontifici occaſio, id quod voluit & exoptavit ſæpius, conficiendi, dum ſcilicet Imperator odio Saxonum exponebatur; ille enim cùm veteri ſplendori imperium reſtituere vellet adeoq; in obſequium Saxones, qui tunc temporis dicto Imperatoris minus erant audientes, redigere laboraret, in illud monitum politicum, quod Ariſt. lib. V. polit. cap. XI inculcat, peccavit. *Si viſum fuerit cujuspiam poteſtatem diſſolvere paulatim hoc facere, & non omnem ſimul ei autoritatem eripere.* Cùm enim videret Saxones opibus & potentia florentes, ſuo conſilio obſtare, uno impetu conatus eſt eos deſtruere, adeoq; cum iis bella difficillima & periculoſiſſima geſſit, eventu quamvis minus felici. quæ bella refert Chriſtoph. Lehman. Chron. Spirenſ. lib. V. capp. XXVII. XXIIX. XXIX. XXX.

XXXIV.

Præterea initium fecit ab Epiſcopis, in ſuo conſilio ad rem conferendo, hac ratione populus non habuit eum numinis & religionis cultorem; quod omnibus principibus ſuadet Ariſt. lib. V. polib. cap. XI. *Adhuc autem videri ſemper ſtudium ponentes erga DEOS eximiè minus enim metuunt accipere aliquid injuſti facti ab hujusmodi, ſi religioſum eſſe exiſtimarint,*

marint principem & curam gerere DEorum: Et minus ipsi insidiantur, ut socios habenti, quiq; sint auxilium laturi DEOS.

XXXV.

Hinc & ex eo tempore magna semper fuit Paparum autoritas, ita ut sibi sumserint potestatem in omnia: publico enim decreto proscripserunt omnes Laicas investituras, Imperatoresq; & quosvis, qui non ipsis erant ad palatum, in publicum bannum declararunt; in quo quidem omnibus palmam præripuit dictus Gregorius VII. quemadmodum refert Bertoldus Constantiensis: *Malum excommunicationis in tantum est propagatum eo tempore, ut Catholici vix se ab eo contagio possint illesos custodire, jam ubicunq; cœpit multum tepescere excommunicationis sententia, ut etiam quidam religiosi inter excommunicatos promoveri timeant.*

XXXVI.

Existimabant Pontifices, hoc sibi competere, cùm tamen hoc sit opus summæ potestatis, absque cujus consensu profectò neminem quenquam à consortio Christiano & ecclesiæ commercio excludere clero permissum est, quandoquidem fieri potest, ut clerus ad hoc sit nimis pro clivis, adeoq; civilis beatitudo quàm facillimo negotio turbetur; summæ autem potestatis est eam custodire, adeoq; ea omnia, quæ ei detrimentum afferre possunt, sedulo cavere. poterit de hoc argumento legi summus Conring. in sua disput. de summa potestate circa sacra.

XXXVII.

Certè mira sunt quæ refert Lehman. de Alexan-

 dro

dro Papa: qualem se gesserit erga Fridericum I. ita ut semper quæsiverit occasionem eum omni dignitate exsuendi, & quacunque ratione regno depellendi. Gregorius IX. inimicitias aluit gravissimas cum Friderico optimo Imperatore, de quo illud, quod Homerus canit, verè dici & affirmari potest:

Ἀμφότερον, βασιλεύς τ' ἀγαθὸς, κρατερός τ' αἰχμητής.

XXXVIII.

Hoc ipsum liquet ex iis quos sibi scripserunt, versibus; quos hic apponere non inconveniens esse duco.

Imperat.

Roma diu titubans multis erroribus acta
Corruet, & mundi desinet esse caput.

Papa.

Niteris in cassum navem submergere Petri,
Fluctuat, ast nunquam desinet esse ratis.

Imperat.

Fata volunt, stellæq; docent, aviumq; volatus;
Quod Fridericus ego malleus orbis ero.

Papa.

Fata volunt, scriptura docet, peccata loquuntur;
Quod tibi vita brevis, pœna perennis erit.

XL.

Cæterùm ad tantæ potestaits fastigium Pontifices pervenisse ipsi principes culpantur, qui non attendebant tunc temporis id monitum politicum quod Arist. subin de inculcat. *In Rebuspublicis igitur bene temperatis quemadmoeum aliud quidpiam opus est serva-*

servare, ut nihil contra instituta gerant. & maximè pusillum cavere. Fallit enim, quæ furtim irrepit transgressio, quemadmodum rem familiarem minuti sumtus crebro facti. Parva sæpe scintilla neglecta magnum incendium excitavit: & ut Cato ait: *non statim in re minima, ut quidque est neglectum, sed in integra rerum facie apparet*, decipit enim illud τὸ μικρὸν hominum animos, qui sibi non persuadent hic aliquid latitare, postea autem magno cum detrimento se non modo deceptos confitentur, sed etiam conqueruntur. Paucum affine culpæ non conspicitur, multum autem factum ante oculos magis est. quemadmodum Aristot. *lib. VI. polit. cap. IV.* ait,

XLI.

Detonuerunt autem Pontificum fulmina tempore Caroli V. Imperatoris, dum felicissimo auspicio bonæ literæ redierunt, adeoq; in Germaniam translatæ sunt, quæ illorum dominatum vehementer concusserunt, quemadmodum omni dominatui sunt impedimento.

XLII.

Quapropter hodie cum hoc ipsum iis suboluerit; non concedunt Laicis sacras literas versare, eum autem, qui forte emunctioris naris cuique ut Poeta canit

De meliore luto finxit præcordia Titan.

tamdiu blandis verbis obtundunt, donec sese abdat in monasterium, egregiè sane utentes isto præcepto quod Arist. jam tum suo tempore tyrannos observasse docet *lib. V. polit. cap. XI.: Et neque ludos li-*

rarum, neq; alios conventus sinere coli, in quo homines honesto otio perfruuntur.

XLIII.

Hic Carolus V. restitit primùm Papæ, postea etiam Ferdinandus I. acerrimè Imperii dignitatem propugnavit, noluit ille suo capiti imponi regium diadema & Imperii insignia ac fasces à Pontifice accipere.

XLIV.

Præterea factum est ipsorum Pontificum culpâ, illi enim nimium suam potentiam augere studebant, arcumq; tamdiu intendebant, donec frangebatur: non attendentes, quod *Arist. V. polit. cap.* X. tradit & *VI. capit*; quæ verba huc apponere libet: *quærunt enim, qui Respublicas constituunt, cuncta quæ sua propriaq; sunt colligere ad propositum opus sibi, peccant autem facientes hoc* &c.

XLV.

Habemus igitur, ut cùm à Deo discesserimus, bonis literis debeamus, tandem Germaniam ab Immani Paparum superbia esse liberatam. Subest hodie Germania suo Imperatori, & optimatibus, qui nec ulla in re Pontificis consensum expectant, in iis etiam, quæ, ad ecclesiam spectant, quantum vel promovere vel impedire possunt civilem beatitudinem, ex officio Imperator & proceres decidunt.

XLVI.

Singuli Principes in suis territoriis ea quoque, quæ ad ecclesiam faciunt, administrant, quemadmodum cautum est vi instrumenti Osnabrugg. quâ expressè omnis jurisdictio Papæ est suspensa.

Episco-

XLVII.

Episcopi, etiamsi non sint consecrati à Pontifice, officio suo fungi possunt, quamvis olim si antè consecrationem Papalem se inmiscuissent negotio cuidam, omne jus perelectionem acquisitum amiserint, cur enim ille, qui justam possessionem habet, etiam ea, quæ possessione acquisivit, non exerceat? Imperator vi pacis religiosæ, quâ juris dictio papæ sublata est, omnes ArchiEpiscopos, & Episcopos desuis Episcopatibus tanquam imperii feudis investire & iis ea jura, quæ Episcopatum sequuntur, jure dare potest, ut sic in suis diœcesibus plenissimo jure fruantur, Cr. *de const. vel. part. 1.*

XLVIII.

Hinc Imperator, cùm principes in suis territoriis habeant sacrorum potestatem, jus primariarum precum (quod beneficio Papæ scilicet exercet) in inferioris principis Ecclesia non habet, nisi vacanti loco ejusdem religionis socium ornet, quemadmodum habent verba instrumenti Pacis *artic. 5. §. 4. Ubi sacra Cæsarea Majestas jus primariarum precum exercuit, exerceat etiam in posterum, dummodo, decedente Augustana confessionis addicto, in ejus religionis Episcopatibus, seu aliis locis immediatis precibus primariis præsentatus non gaudeat, nisi beneficium vacans religionis consors possederit.*

XLIX.

Imperium sibi quoque eligit Imperatorem, quem suis rebus benevelle existimat, neque quidquam Papæ autoritatem exspectat. Septemviri Francofurti conveniunt, ibiq; juramento præstito eum, quem Rei-

publicæ administrandæ idoneum esse credunt, eligunt, quemadmodum hoc habet A. B. hinc versus isti vulgares:

Moguntinensis, Trevirensis, Coloniensis,
Quilibet imperii sit Cancellarius Archi.
Inde Palatinus dapifer, dux portitor ensis;
Marchio præpositus Cameræ, pincerna Bohemus:
Hi statuunt dominum cunctis per secula summum.

L.

Non autem Francofurtum Electores præcipuè obstringit, cùm scilicet ab ejusmodi lege recedi interdum salus publica, quæ omnium actionum in Republ. norma esse debet, non aliter patiatur, siquidem Ferdinandus III. & Ferdinandus IV. non sunt electi Francofurti; sed alter Augustæ Vindelicorum, alter Ratisbonæ.

LI.

Non autem quemvis eligere necesse est, sed tantùm Germanum, idque longâ quasi consvetudine receptum & salutare nostræ Reipubl. An autem aliqua publica lex sit sancita, nonnulli in dubium vocant; affirmat Limnæus ex hoc principio; Cùm inter Moguntinum & Coloniensem aliquando de rege eligendo non conveniret, & ille Francum eligeret, hic contradixit asseruitque non esse fas quenquam extraneum eligere: inde vult Limnæus deducere publica lege ita cautum esse; cæterùm legem talem nemo quisquam hactenus vidit.

LII.

Ut autem, quis sit extraneus, constet, dicendum est, eum esse qui nulla bona in imperio habet, non

cum

eum, qui in imperio non natus est, hac ratione enim Carolus V. & Ferdinandus Caroli V. frater ad imperium aspirare non potuissent, neque est quod nos moveat electio Richardi regis Angliæ, itemque Alphonsi Arragoniæ, cùm sint principum schismate electi.

LIII.

Coronationem quod attinet, iidem Electores peragunt, quæritur autem quis eorum præcipuè? contenderunt inter se quondam Moguntinus & Coloniensis, cùm Moguntinus regium diadema Ratisbonæ Ferdinando IV. imponeret, Coloniensis hoc sibi competere beneficio Caroli IV. affirmabat; res tandem est ita decisa, ut si in Moguntina diœcesi coronandus esset Imperator, Moguntinus regium diadema ei imponeret; si in Coloniensi Coloniensis; extra verò alternis vicibus hoc ipsum exsequerentur: Que contentio capitulat. Leopoldi *art. 3.* confirmata est. Wir wollen auch: ibi: Was zwischen beiden Churfürsten zu Mäyntz und Cölln/ wegen der unter ihnen der Krönung halber entstandener Irrung ohnlängst gütlich beygeleget/ und verglichen worden/ hiermit confirmiret und bestätiget haben wollen.

LIV.

Vidimus igitur quænam sit Papæ autoritas hodie in nostro imperio; jam quoque dispiciemus Imperatoris & procerum potestatem, cùm de Republica Germanica differere sit institutum, adeoque à nostro scopo non alienum. Hoc ut expediamus, videndum prius erit, quænam Reipubl. forma obtineat in nostro Imperio.

LV. Sta-

LV.

Statuunt nonnulli, inter quos Bartolus familiam ducit, Monarchiam in nostro imperio obtinere, ita ut etiam non dubitet asserere, eum qui Imperatori neget majestatem, crimen læsæ Majestatis admittere, cæterùm hanc sententiam nihil veri habere vel iis, qui nondum ære levantur, subolet.

LVI.

Utuntur autem tali argumento, quod scilicet possit esse quædam Respublica, quæ quidem Aristocraticè gubernaretur, cujus tamen status sit Monarchicus, præsidium sibi quærentes in distinctione, quâ status à modo administrandi secernitur; eam probare volunt ex verbis Arist. quæ habet *lib. IV. polit. cap. V. Opus est autem clàm nobis non esse, multis locis usu venire, ut Respubl. quæ legibus constituta est, non sit popularis, moribus autem & ita institutis populariter administretur*, idem quid dicunt nostræ Reipublicæ accidere, legibus institutam esse nostram Rempublicam Monarchicis, Aristocraticè verò gubernari. Cæterùm illa distinctio nullum habet fundamentum, neque potest ex verbis Arist. evinci. Et verò si status est imperii ordo, fieri non potest, ut status diversus sit actu & reipsa ab administratione; contradictio enim hic quædam esse, sse formam administrandi aliam & aliam Reipubl. formam; Reapse sunt hæc idem; constat, interdum esse alium Reipubl. statum, quàm est defacto, actu tamen ipso secundo non est status à forma regiminis diversus.

LVII.

Falluntur idcircò illi, qui existimant, jus publicum

cum alicujus imperii nosse, idem esse, cum eorum notitia, quæ ad civitatem faciunt, quandoquidem multa possunt fieri in Republ. quæ sunt magni momenti, quæ sanè ex jure publico nequeunt accipi: præterea quidem ex legibus discere possumus, quemmadmodum in multis sese habere debeat, non autem quomodo se habeat: neque enim sic argumentari poteris, hic sunt leges Oligarchicæ, E. hic est Oligarchia, leges scilicet adhuc sunt, verùm sine ulla, in qua quidem legis majestas consistit, reverentia, observante Arist. *lib. V. polit. cap. IX.* Potest hoc inde constare, si quando status Oligachicus mutetur in Democraticum, aut Democraticus in Oligarchicum, hic si mutantes dolo utantur, manent eædem leges, neutiquam autem eadem forma: hoc enim optimè norunt politici, non esse e re, in omnibus uno quasi impetu simul apparere, qualis Respublica subsequatur. Noverunt hanc artem Romani Imperatores, qui cûm nollent suas fraudes divulgari, omnia prisca relinquebant, ne Rempublicam mutatam esse constaret, ipsi interim, uti Tacit. inquit, arcani, urgebant paulatim, munia Senatus, Magistratuum, legum in se t ahebant, nullo adversante, invalido legum auxilio. vid. Conring. *in tractatu suo de civil. prudent. cap. 12. pag 24.* ita differentem: *Turbant scilicet nonnulli hoc ævo ita differentes, quasi jus publicum, aut, ut alii, & privatum alicujus civitatis novisse sit tantumdem, atque novisse ea, quæ ad civitatem illam attinent, quasi hoc unum sit satis ad singularis Reipubl. administrationem. Etenim cognitio plena singularis Reipublicæ excludit utique ignorantiam omnium, quorum in Republica usus est illa. At verò*

juris publici vel etiam privati notitia quamvis accurata cum plurimorum ignorantia conjungi potest, cùm sæpe numero leges minime observentur, & ipsamet secundum leges regiminis forma longè aliena sit ab ea, quæ reapse obtinet, ceu cumprimis observare est circa tempora magnarum in Republica mutationum dolo mutantium, manentibus quidem in speciem legibus & vocabulis priscis, re tamen ipsa prorsus diversa.

LVIII.

Nonnulli contendunt Aristocraticum esse statum, adeoque hujus rei probandæ causâ allegant testimonia duorum Electorum Moguntini nempe, & Mauritii Saxonis, quorum ille in electione Caroli IV. contra Franciscum Galliæ regem ita ait: *Animi magnitudinem illi tribuunt, sed ad Monarchiam illa spectat, nobis autem inprimis Aristocratia est retinenda.* Alter Carolum V. accusat, quod ipse unicè operam dederit, ut sibi Monarchiam strueret? oppressis imperii principibus. Daß er damit umbgienge / wie er seine so lange gerne gepracktizierte Monarchei einmal zu begehrten Ende führen möchte. Cæterum hæc verba in medium adducta nondum Aristocratiam evincunt, sed potius id volunt, operam dandam esse statibus, ut mixta Respubl. conservetur, neque pura Monarchia introducatur.

LIX.

Denique nonnulli sunt, qui affirmant mixtam Rempublicam esse, Monarchicam forma Aristocratica temperatam, idque verum esse, tali nos confirmamus argumento: Ubicunque Majestatis particulæ penes unum & optimates commune bonum quærentes resident, ibi est Respublica mixta ex Monarchia & Aristocratia, Atqui &c. Ergo.

LX. His

LX.

His ita discussis, poterimus in accuratiorem nostræ Reipublicæ notitiam pervenire, pro qua primum tamen faciet, ut prius nostræ Reipublicæ finem explicemus, quem sibi habet propositum, ei enim qui Reipublicæ alicujus notitiam desiderat, ante omnia finis erit agnoscendus illius Reipublicæ: absque hoc minus feliciter in eadem poterit versari: præterea si quando deliberabit, quid Reipublicæ conducat, ineptus erit consiliarius: posito enim tali fine, ponuntur talia media, neque enim quævis media ad finem quem spectas te perducent. Cic. illa Latina Cypris & Romanæ eloquentiæ flos *III. de legib.* ait: *Est Senatori nosse necessarium Rempublicam, idq; latè patet, quid habeat militum, quid valeat ærario, quos socios habeat Respubl, quos amicos, quos stipendiarios, qua quisque conditione sit lege ac fœdere:* hæc utique modo nullo poterit applicare, sed potius se turpiter dabit, nisi perspectum habeat finem Reipubl.

LXI.

Variant autem Rerumpublicarum fines, aliæ spectant divitias;

— — *Omnis enim res,*
Virtus, fama, decus, divina humanaq; pulcris
Divitiis parent, quas qui congesserit, ille
Fortis erit sapiens pulcher.

Multæ fuerunt, quæ sibi hunc scopum constituerunt, & adhuc sunt, qualis ex iis Respublica Batavica, de qua illud dici potest;

— — *trux ventilet ignes*
Tisiphone, quatiatq; suos irata colubros,

Provehimur quo lucra vehunt.

Aliæ voluptatem, qualis Respubl. Persica, aliæ vires & potentiam bellicam, qualis quondam Romana, de quâ Petronius ita canit:

Orbem jam victor populus Romanus habebat,
Nec satiatus erat, si quis sinus abditus ultra,
Si qua foret tellus, quæ fulvum mitteret aurum,
Hostis erat: fatisq; in tristia bella repulsis
Quærebantur opes.

LXII.

Aliæ denique virtutem, quales paucæ admodum fuerunt, & hodie sunt, dicendum tamen est nostram Rempublicam virtutem, quam humana conditio admittit, spectare cum rerum sufficientia. Id quod satis ex ipsius actionibus apparet, unde quivis finis æstimandus. Manet proinde verum jure meritò nomen Augusti tueri hodiernos Imperatores, licet non studeant imperii terminos dilatare, *augent sane Rempublicam, qui in justitia & æquitate summis pariter ac infimis suum tribui faciunt. Et hercle longè felicius geritur Respubl. suumq; assequitur finem, si Magistratibus sua constet autoritas, ac subditi in suo quisque ordine ac gradu ab injuriâ undequaque præstentur tuti, quàm si longè latèq; propagentur imperii fines, non enim quàm maximè dilatatos efficere imperii terminos reipubl. felicitas est, sed maximos minimos suo quosque loco tueri. Cadit igitur eorum calumnia, qui ex eo irrisui habent hunc titulum, quòd multis abhinc annis Cæsares nequicquam Imperium adauxerint.*

LXIII.

Et verò vulgus ita tantùm interpretatur, Meh-

rer

ter des Reichs/constat enim ex optimis autoribus, qui florentis Latinæ linguæ seculo vixerunt, Augustum significare venerandum, sacrosanctum. unde Ennius ita canit: *Augusto Augurio quoniam inclyta condita Roma est.*

LXIV.

Patet etiam ex antedictis, ut hoc obiter adjiciamus, eos errare, qui politicæ negant demonstrationes, hoc nixi argumento, quod res civiles sint fluxæ & mutabiles, quod si enim ex ea ratione non esset in iis vis apodictica, sequeretur omnino, nec in naturali Philosophia dari demonstrationes, utpote cùm & res naturales à materia omni sint abstractæ, quæ omnis mutationis est fundamentum, quamvis autem verum sit non dari demonstrationes à priori, sat tamen est, dari à posteriori, neque tantùm ea scientia est, quæ admittit demonstrationes τ̃ διότι, sed etiam quæ τ̃ ὅτι, *omnis scientia ejus est quod est aut semper aut plurimum,* dicit Arist. Posito enim tali fine talia ponuntur media, quæ tunc omnino possunt egregiè demonstrari de fine, quatenus faciant ad obtinendum finem, quatenus non; sic posita principum discordia non potest non oriri seditio, ut adeo constet, non omnem necessitatem in politicis exulare, vid. Coring. *in suis propos.*

LXV.

Cæterùm ne longius evagemur, sed ad institutum revertamur, ponimus secundo loco hoc ἀξίωμα, principibus omne id relictum esse, ubicunque finem istum nequit imperium assequi, adeoque suo fungi officio impeditur; habent hinc jus vitæ & necis in suis territoriis, jus fœderum pangendorum, idque ex natura Rei-

publ. cùm enim hic non possit satis suum officium facere imperium, id relinquendum est principibus, ut mutua fœdera ineant, seque arment contra hostiles furores: luculentum hujus rei exemplum esse poterit dux Lotharingiæ, qui cùm bello peteretur à Gallo, imperium ipsi non potuit succurrere. Habent eadem ex ratione præterea jus belli; dubitant nonnulli hic, an etiam principibus competat jus legationis, verum aliter esse non potest; cui enim licet plus, illi etiam id quod minus est, debet licere. Atqui principibus bellum gerere licet quod plus est. Ergo.

LXVI.

Tertium est, ut communis Respublica distinguatur à privatis principum territoriis; quantum enim sit discriminis, vel inde constat, quod principes in suis territoriis sint αὐτοκράτορες, & majestate gaudeant; in imperio autem non singuli habeant majestatem, sed omnes simul summam potestatem cùm Imperatore divisam.

LXVII.

Errant hinc igitur illi, qui principum majestatem in hoc consistere dicunt, ut ad comitia vocentur, ibique ferant suffragia, Quod si enim alter in negotio quodam quod deliberandum proponitur, suum det votum; poterit hoc ab altero aliquo annullari, eique contradici: quænam igitur hæc erit majestas? quod argumentum ita strinxit Lampadium, ut inde se satis explicare non potuerit, quemadmodum videre est apud eundem in suo jure publico.

LXVIII.

Sunt

Sunt autem status imperii in triplici differentia, Electores, Principes, Civitates.

LXIX.

Electores reliquis antecellunt dignitate & præeminentia; possunt ad suam dignitatem pervenire cùm annum 18. attigerint; datur ipsis tutor, si ante hoc tempus præfixum eorum parens decedat, proximus agnatus, quemmadmodum constat ex A. B. Gravis quondam quæstio agitata hoc seculo, cùm Fridericus Palatinus diem suum obiret, & impuberes filios relinqueret, illisque testamento tutorem constitueret Johannem Bipontinum, præterito Neoburgico proximo agnato, an posset hoc ultimæ voluntati dari? Neoburgici enim partibus favebat lex imperii, ad quam idem quoque Neoburgicus provocabat: quodcunque enim fit contra leges idipso jure nullum est, & quod ab initio vitiosum est, illud deinde convalescere non valet. Contra Bipontini partes sunt secuti viri prudentissimi, Dionysius Godofredus, Marquardus Freherus asserentes, A. B. eum tutorem elegisse, qui impuberibus maximè faveret; adeoque proximum agnatum, qui bene velle iisdem sperabatur; reliquis necessitudine conjunctis prætulisse; jam verò certo constare, Neoburgicum impuberem rebus non optimè prospecturum esse, adeoque cum hic ratio cesset, cessare etiam ipsum effectum; res tandem est ad Imperatorem Rudolphum secundum delata, qui sententiam dixit pro Bipontino.

LXX.

Principes cùm multis modis varient, hic proli-

xum

ſum eſſe disſvadet inſtituti ratio. Propterea hæc poſſunt videri apud juris publ. Doct.

LXXI.

Civitates ſunt in duplici differentia **Käyſerliche Reichsſtädte** / quæ ab imperatoribus ſunt exſtructæ, **freye Reichsſtädte** / quæ parent etiam imperio immediatè, non autem ab origine liberæ fuerunt. Civitates hæ cœperunt in imperio, dicente Lehman Chron. Spirenſ. *lib. 4. cap. 3.* **Solche Befreyung der Städte von den weltlichen Officinen hat ihren Urſprung unter Käiſer Otten den Erſten und ſeinen Nachkommen.**

LXXII.

Quæritur hic, an hæ ſocietates habeant in comitiis votum deciſivum, an verò conſultativum votum. R. deciſivum: idque inſtrumento Pacis Oſnabrugæ edito; cujus verba ita ſonant: *Tàm in univerſalibus quàm particularibus dictis liberis imperii civitatibus non minùs quàm cæteris imperii ſtatibus competat votum deciſivum.*

LXXIII.

Vocantur hi ſtatus ad comitia, & in commune deliberant cum Imperatore, neutiquam autem inter eos ſi quando minime conveniat, imperator decidere poteſt; Hac enim ratione tantùm pro formâ & in ſpeciem ad comitia vocarentur, neque vera mixta Reſpublica eſſet.

LXXIV.

Principes ferunt ſuffragia pro numero ditionum, quemmadmodum in Oligarchico ſtatu diſciplina eſt, ubi omnia cenſu valent. Quanto enim plus quis confert

fert in bonum publicum, tantò plura vota habet: unde Arist. *lib. III. polit. cap. VI. Si namque, rei familiaris gratia, communicarunt, primumq́; se in eandem sedem contulerunt, tantum participant de civitate, quantum de re familiari.* Hoc ita obtinet in statu Oligarchico, num nostra Respublica de Oligarchia quid participat? dicere hic non nihil periculosum esse censeo. Hoc tantum dico, illud consilium, quod Arist. *lib. VI. polit. cap. IX.* suggerit. *Et hereditates non largitionibus sed cognatione venire, neque plurium quàm unius quempiam esse compotem, ita enim erunt æquabiliores fortunæ, & plures egentium ad copiam bonorum pervenient.* nostræ patriæ admodum salutare esse.

LXXV.

Obtinet in 7. provinciis fœderatis idem cùm omnis non æquè in commune fœdus, quo unitæ sunt, conferat; hinc in Senatu fœderis Hollandiæ 3., Geldriæ Frisiæ, Seelandiæ, duorum, Trajectinæ, Transisalaniæ Groningæ, singulis unius suffragii in sententiis ferendis jus est.

LXXVI.

Animadvertit hoc ipsum Grotius *lib. 2. de J. B. & P. cap. V.* fieri ita in societatibus, quamvis non sint Origarchicæ, Arist. tamen sententiam probat, dicentis hoc in Oligarchiis fieri conveniens esse.

LXXVII.

Facit autem statum Imperii jus suffragii, non verò, uti quidam volunt, matricula: exinde enim sequeretur, nullos fuisse nostræ Reipublicæ cives, ante conditam matriculam, quam primam conficiendam curavit Sigismundus Imperator anno æræ Christianæ 1431. poterit

terit hac de re videri summus Conringius in elegantiss. disput. de civibus imperii Germanici.

LXXVIII.

Hi quoque status illustres scilicet possunt adspirare ad Imperatoriam Majestatem: testantur enim antiqua monumenta quatuor Comites Rempublicam administrasse, successivè scilicet, quemadmodum constat de Adolpho Nassovio, Wilhelmo Hollando, Rudolpho Habspurgico, Günthero Schwartzenburgensi.

LXXIX.

Desinit verò Imperatoria dignitas morte, depositione, resignatione: mortem quod attinet, si dicerem, nihil dicerem: resignationem: fortasse hujus non multa habebimus exempla. Carolum V. hoc fecisse constat, idemque hoc ipsum tentasse Henricum II, qui tamen postea suam sententiam mutavit, dum proceres imperii hoc consilium ipsi disſvasere. Requiritur autem ad eam libera Cæsaris voluntas, aliàs non solverentur obedientia status, qua sunt obstricti Imperatori, eique invito legitimæ potestatis jugum excuterent, vid. Lampad. in suo jure publ. pag. 74.

LXXX.

Quæritur autem hic: an resignatio solis Electoribus, an verò omnibus statibus sit facienda? Statuit Lampad. solis Electoribus: vide sis eum ita differentem in suo jure publico: *Quoniam verò resignatio nihil est aliud quàm debitæ obedientiæ & subjectionis remissio, intelligitur iis faciendam esse, qui obedientiam debuerunt, ii verò procul dubio immediatè sunt imperii status, quorum partes in Cæsaribus eligendis perpetuo sustinent privilegio Electores, coram his igitur Imperatoriam dignitatem ejurandam esse evincitur.*

LXXXI.

LXXXI.

Verùm ex ipſius definitione, quam ille tradit, reſignationem eſſe debitæ obedientiæ & ſubjectionis remiſſionem, ſatis luculenter apparet, non ſolis Electoribus faciendam, quia etiam reliqui ſtatus obedientiam Imperatori præſtant.

LXXXII.

Neque eſt, quòd objiciat nobis, nomine principum & reliquorum ſtatuum (uti ex ipſius diſcurſu apparet) Electoribus fieri reſignationem ab Imperatore, quemadmodum in electione, ubi Electores Imperatorem, nomine reliquorum ſtatuum, eligunt, ut ita hic illud obtineat: quod quisque per alium facit, id ipſe feciſſe dicendus eſt; nam verum id quidem eſt ſuo modo dictum, ubi alter agere non impeditur, at verò reliqui ſtatus omnino electioni intereſſe vetantur, ut adeò non ſatis poſſit ſtare, quod aſſerit autor, ſi accuratè rem perpendamus, & in ejus definitionem inquiramus. Abſit ut negem, eſſe ſolis Electoribus reſignationem faciendam, hoc tantùm dico, autoris definitionem non hoc evincere. Hic etiam facillimo negotio poterit quis judicare de iſtâ quæſtione, quam hic tractare ſolent jur. publ. Dd. an debeat fieri reſignatio coram Papâ? ex ſuperioribus, quæ diſſerui. vid. Lampad. *pag. m. 79.* eruditè hac de re diſſerentem.

LXXXIII.

Depoſitionem: ſtatus Imperatorem deponunt, ſi ſcilicet leges fundamentales non ſervet, quod ſi enim certis conditionibus imperii faſces dederunt, liberè poſſunt eosdem revocare, conditionibus non impletis. Habemus exempla in Henrico IV, Wenceslao,

Carolo Crasso; licet hoc exemplum non æquè probet, Imperatorem depositum ob conditiones non impletas, probat tamen, Imperatorem deponi posse: fuit igitur alia quædam causa, quare status eum imperatoria dignitate exuerint. Sunt autem istæ conditiones, Pax religiosa, Aurea B. Capitulationes &c. quas Imperator omnino servare tenetur, nisi velit nostram Rempublicam perditam. Pax enim Religiosa & A. B. sunt basis imperii, & illa quidem ita sunt obligati status inter se quoque; eamque tam sanctè tuentur, ut nemini inde in suis territoriis, in quibus tamen sunt παμβασιλῆες, recedere sit integrum; adeo, ut liberrimum religionis exercitium suis subditis relinquere debeant, prout habent hac de re verba Instrumenti Svecici ita: **Es ist beliebet auch worden/ daß die jenige der Catholischen Unterthanen/ so der Augspurgischen** Confession **zugethan/ wie auch die Catholische der Augspurgischen** Confession **verwandte Unterthanen/ so** Anno 1624. **das öffentliche** privatexercitium religionis **zu keiner Zeit des Jahrs gehabt/ ingleichen auch welche nach** publication **des Friedens fürderst künfftige Zeit ein andere** religion **als die Landes-Herren führen und üben werden/ sollen gedultet seyn und mit freyen Gewissen in ihren Häusern ausser** inquisition **oder turbierung ihrer** privatdevotion **abwarten.** Quodcunque enim omnium ordinum consensu est approbatum, id solus Imperator tollere non potest, *Nihil tàm naturale est, quàm dissolvi eò genere, quo colligatum est.* Hujus constitutionis utilitas Papæ suboluit, quapropter, licet frustraneo eventu, irritam eam pronuntiare conatus est.

LXXXIV.

Et verò

Et verò saluberrimum est consilium Principibus, non in omnibus sibi absolutam tribuere potestatem, & legibus inniti fundamentalibus; sequuntur hoc etiam omnia regna successiva in Europa. vid. Spreng. in sua status ra.XV. de popul. consens. circa res regn. eleganter differentem, quem jam exscribere supersedeo.

LXXXV.

Hæ autem conditiones Imperatoris potestati nihil derogant, sed potius ei dant potestatem in nostro imperio. vid. Lamp. more suo eruditè differentem pag. m 80. *Capitulatio verò de datâ potestate nihil imminuit, sed quas majestatis partes non impertiat, Electores declarant &c.*

LXXXVI.

Consideravimus igitur Rempublicam nostram secundum Senatum, Magistratum, restat ut de judiciis simus soliciti; secundum hæc tria enim omnis Respublica debet examinari, iisque bene se habentibus, ipsa Respublica benè se habet; vid. Arist. *lib. IV. polit. cap. XIV pag. m. 273.* Cæterum cùm hic quidquam dicere, quod ad scopum attinet, sit periculosū, filum cœptum, hic merito abrumpo, etiam atque etiam confidens, hujus nomine à quolibet me veniam impetraturum.

COROLLARIA.

I.

Jus quæsitum princeps subditis suis jure dominii auferre non potest.

2.

Usucapio est juris naturæ.

3.

Malè dicit Ferdinandus Vasquius: populum

justo bello subactum, datâ occasione, se in libertatem vindicare posse.

4.

Respublicæ heriles, quamvis civilis societatis naturam exuant, unde Arist. παρεκβάσεις dicuntur, non sunt contra jus naturæ.

5.

Nimium blandiuntur Romanæ historiæ scriptores suæ patriæ, dum eam ita ob justitiam armorum commendant: Romana Respublica semper utilitatem justitiæ anteposuit.

Ad Dn. Hannemannum, ex asse doctum, omnigenæ eruditionis cultorem, amicum meum charissimum, & auditorem indefessum.

NOn fugit Te, Doctissime Hannemanne, quantum cum juris publici notitia, legum nostrarum cognitio affinitatis habeat, idq; adeo, ut in illa sine hac nihil solidi intelligi, nedum in publicis causis geri quidquam possit. Quod qui non credit, vel unica Instrumenti pacis, terminorum & principiorum ex jure privato depromtorum pleni, perlectione plus satis edocebitur. Ut ne dicam Publicistarum, quos appellant, hodiernorum primores, & juris nostri privati cognitione instructos, imò instructissimos esse solere. Itaque accuratiorum quorumvis modo geris Te, amicissime Hannemanne, quòd quæ, de conjungenda privati cum publici juris seu scientia, seu prudentia, surdis aliorum auribus nonnunquam canuntur, Tu felicissimè arripias, amboque jura, ex amussim addiscenda Tibi proponas. Eoq; hoc magis inclinas, cum, ab ineunte adolescentia, perpetuis cogitationibus de adipiscenda solida eruditione animum

suum

tuum agitaveris, & prætereà à celebratissimo ætatis nostræ Politico Conringio, non minùs politices quam juris publici Germanici fundamenta avidus acceperis, & postremò apud nos sedulam operam legum studio dederis. Quibus omnibus obtinuisti, ut, quam nunc in publico conspectu ponis, omni laude digna Dissertatio, quamque à dissidentium telis tutabere, à te longè dexterrimè elaborata sit. Et sanè, præter singularem ingenii tui indolem, non vulgarem rerum Germanicarum notitiam abundè prodis, tuique specimen ita edis, ut nihil ir... consilio, sineve judicio agas, tuoq; laudabili exemplo & alios ad jus publicum hic excolendum facilimè excites. Qua re quantum ego delecter, cogitatu quàm dictu facilius. Ac proinde hoc opus Tibi ex animo tum gratulor, tum Deum rogo, ut in cœpto hoc Te diu perseverare sinat. Hac enim ratione, qui studiis apud nos inclytus es, idem patriæ maxima emolumenta afferes. De cetero ad optima quæque in juris studio suscipienda si non ductorem, certè fidissimum constantissimumq; comitem me semper habebis. Vale! Dab. rapt. Jenæ 27. Octobr. Ann. 1665.

Joh. Jacob. Avianus, D. & P. P.

Quò melior genius, quò TE pia vota Parentis
Currentem rapiunt, hùc TE, perdulcis Amice,
Infer, & in Cathedrâ TE siste; objecta resolve,
Et Patriæ Caræ Civem TE redde politum!

Ita
CL. Dn. Hammemann.
Disputationis de Republ. German. Autori solertissimo, Amico, & Consalino suo pl. dilecto
adclamare voluit
TOBIAS Bormann / J. U. Doctorandus.

Cclare

CElare nescit masculus indolis
Vim, fervor, altam: promovet insitas
Laudes penatum; Gente dignos
Parturit hos patriâ labores.
Hinc nectet & RESPUBLICA splendidam
Civi coronam. Sic beat arduos
Ausûs Apollo. Sic virescit
Gloria, quæ studio paratur!

Ita
Nobili & Erudito
Dn. Autori, Fautori, & Commensali
suo colendo calamo properan-
tiori gratul.

Sigismundus Maximilianus Raid V.R.

WAs uns bey Leuten macht beliebt / ist Dir bekand /
Mein Freund. Wie man sich soll mit Wissenschafften schmücken /
Was Dir vorlängst bewust. Ein Beyspiel ist zur Hand.
Den lob ich / der so weiß in alles sich zu schicken!

Dieses sezte dem Herrn Antwortenden als seinem vornehmen
Freunde und Tischbursen zu schuldigsten
Ehren hinzu

Adam von Germar: Eques
Thüringus.

E N D E.